

31 Mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günüdür!

İndi Ermənistan adlanan ərazi, Qərbi Azərbaycan-İrəvan mahalı, Göyçə mahalı, Zəngibasar mahalı tarixi Azərbaycan torpağıdır.
Heydər ƏLİYEV

Bu gün biz yaxşı bilirik ki, Ermənistan dövləti tarixi Azərbaycan torpağında yaranıb. Zəngəzur, Göyçə mahalı, İrəvan bizim doğma torpaqlarımızdır. Biz qayıdacağıq.
İlham ƏLİYEV

BİR PARÇA DAŞ VƏTƏNDİR!

Mahirə NAĞIQIZI

YURDUN SƏSİ

№ 03 (18) Mart 2026-cı il

Ramazan bayramı münasibətilə Azərbaycan xalqına təbrik

Hörmətli həmvətənlər!

Sizi mübarək Ramazan bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edir, hamınıza ən xoş arzu və diləklərimi yetirirəm.

Mənəvi-əxlaqi kamilliyi və nəciyyəni özündə təcəssüm etdirən, insanların ruhunu və tərbiyyəsini saflaşdıran on bir ayın sultanı Ramazan artıq başa çatır. Müqəddəs kitabımız Qurani-Kərimin nazil olduğu bu mübarək ayda müsəlmanlar Allah qarşısında vicdani borc və vəzifələrini ləyaqətlə yerinə yetirmək fürsəti qazanır, yardımlaşma, şəfqət və mərhəmət kimi xeyirxah əməllərin sevincini yaşayırlar.

Azərbaycan yüzillərdir ki, ayrı-ayrı etiqad və inancların əmin-amanlıq şəraitində dinc yaşamaq mövcud olduğu nadir məkanlardandır. Bəşəriyyəti daim sülhə, humanizmə və qardaşlığa dəvət edən İslam dini tarixən cəmiyyətimizdə etnik-mədəni müxtəlifliyin qorunub saxlanılmasında, qarşılıqlı hörmət və etimada əsaslanan dözümlülük mühitinin və milli-mənəvi həmrəyliyin bərqərar olmasında müstəsna rol oynamışdır.

Əziz bacı və qardaşlarım!

Ramazan ayı hər il xalqımızın birlik və

bərabərliyini daha da gücləndirir, xeyirxahlığın və savab əməllərin təntənəsinə çevrilir. Bu mübarək günlərdə dövlətimizin əmin-amanlığı, firavanlığı və tərəqqisi naminə etdiyiniz dualara qoşulur, Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canından keçmiş qəhrəman şəhidlərimizin xatirəsini ehtiramla yad edirəm.

Bir daha sizə və dünyanın müxtəlif guşələrində yaşayan bütün soydaşlarımıza səmimi təbriklərimi çatdırır, ailələrinizə səadət, süfrələrinizə bol ruzi və bərəkət arzulayıram.

Allah orucunuzu və dualarınızı qəbul etsin.

Ramazan bayramınız mübarək olsun!

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

Bakı şəhəri, 19 mart 2026-cı il

Hörmətli həmvətənlər!

Sizi Novruz bayramı münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edir, hər birinizə cansağlığı, səadət və işlərinizdə nailiyyətlər diləyirəm.

Azərbaycan torpağında çox qədim köklərə malik Novruz bayramı ulu əcdadlarımızın indiki nəsillərə müqəddəs ərməğandır. Bu əziz bayram uzun əsrlərdən bəri milli tərbiyyəni tərzimizin ayrılmaz tərkib hissəsi olub, mədəni dəyərlərimizin təşəkkülünə xüsusi töhfə vermişdir. Novruz mərasimlərində xalqımızın nikbin dünyagörüşü, təbiətə sonsuz sevgisi, yüksək əxlaqi meyarları və gələcəklə bağlı ən işıqlı arzuları bütün zənginliyi ilə təcəssümünü tapır.

Novruz ənənələrini yad təsirlərdən qoruyaraq zamanın sınaqlarından uğurla çıxarması və dövrümüzədək yaşatması Azərbaycan xalqının öz şəərəfli tarixi qarşısında

Novruz bayramı münasibətilə Azərbaycan xalqına təbrik

xidmətlərindədir. Ali bəşəri keyfiyyətlər və dərin mənəviyyat xəzinəsi olaraq dünya mədəni irsinin qiymətli nümunələri sırasında yer alan Novruz bayramı bu gün də Vətənimizin hər bir guşəsində yüzillərin yaddaşında iz qoymuş adətlərə uyğun el şənlikləri ilə qarşılanır.

Əminəm ki, yaz fəslinin yeniləşdirici ab-havası gələcəyimizi arzularımıza uyğun qurmaq şövqümüzü daha da artıracaq və biz özümüzü azadlığa qovuşdurduğumuz əzəli yurd yerlərimizi aydın səma altında gözəlliklər məskəninə çevirəcəyik.

Qoy qarşından gələn Novruz bayramı qəlblərinizi nurla doldursun, hamınıza xoş bahar əhval-ruhiyyəsi bəxş etsin, evinizə, ocağımıza əmin-amanlıq, firavanlıq və bol ruzi-bərəkət gətirsin.

Bayramınız mübarək olsun!

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

Bakı şəhəri, 18 mart 2026-cı il

8 Mart – Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə Azərbaycan qadınlarına təbrik

Hörmətli xanımlar!

Sizi Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edir, hamınıza cansağlığı, səadət və işlərinizdə müvəffəqiyyətlər arzulayıram.

Azərbaycan xalqı qadın adını hər zaman zərifliyin, gözəlliyin, ulviyyətin rəmzi bilmiş və ona dərin ehtiram göstərmişdir. Mübarizələrlə dolu böyük keçmişimiz qadınlarımızın müdrikliyi, fədakarlığı və qəhrəmanlığının parlaq nümunələri ilə zəngindir. Hər bir azərbaycanlının qəlbində məhz Ana məfhumu daim doğma yurdla, Vətən torpağı ilə bağlı işıqlı duyğular vardır. Bəşər mədəniyyəti xəzinəsinə töhfəmiz olan milli-mənə-

vi dəyərlərimizin bir bütöv halında qorunub saxlanılmasında, dilimizin əsrlərin sınağından çıxaraq layiqincə yaşadılmasında analarımızın misilsiz xidməti vardır.

Ölkəmizdə tarixən qadının cəmiyyət həyatında fəal iştirakına həmişə rəğbət və hörmətlə yanaşılmışdır. Azərbaycan qadınlarının bir çox qabaqcıl dünya ölkələri qadınlarından daha əvvəl seçib-seçilmək hüququ əldə etmələri bu mütərəqqi münasibətin ifadəsidir. Ötən illərdə sosial-mədəni təşəbbüskarlıqları ilə yüksək ictimai mövqe və nüfuz sahibi olmuş qadınlarımız təhsil, mədəniyyət, səhiyyə və elm sahələrində bu gün də uğurla çalışmaqdadırlar. Maarifpərvər sələflə-

rinin ənənələrini davam etdirən xanımlarımızın ölkənin müasir simasının müəyyənlişməsinə yönəlmiş çoxsaylı nailiyyətləri müstəqillik salnaməmizinin qürurverici səhifələridir.

Əminəm ki, qadınlarımız gənc nəslin Vətənə və milli ideallara sdaqət ruhunda tərbiyyəsi üçün bundan sonra da qüvvələrini əsirgəməyəcək, ictimai-mənəvi mühitimizə yeni töhfələr bəxş edəcəklər.

Əziz xanımlar!

Bayramınız mübarək olsun!

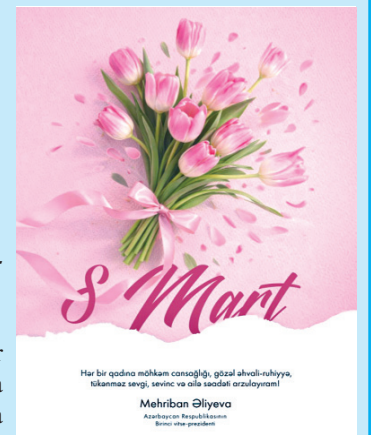
İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

Bakı şəhəri, 6 mart 2026-cı il

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə Azərbaycan qadınlarını təbrik edib

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə sosial media hesablarında paylaşım edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, paylaşımında deyilir: "Hər bir qadına möhkəm cansağlığı, gözəl əhval-ruhiyyə, tükənməz sevgi, sevinc və ailə səadəti arzulayıram!"

“Qərbi Azərbaycan: danışan izlərin işığında” kitabının təqdimatı və “O səməndər mənəm, küldən yarandım” adlı ədəbi-bədii görüşü keçirilib

2026-cı il martın 3-də Prezident Kitabxanasında tanınmış dilçi alim, şair-publisist, professor Mahirə Hüseynovanın (Nağiqızı) “Qərbi Azərbaycan: danışan izlərin işığında” kitabının təqdimatı və “O səməndər mənəm, küldən yarandım” adlı ədəbi-bədii görüşü keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Prezident Kitabxanasının direktoru, professor Afət Abbasova müəllifin elmi və bədii yaradıcılığından bəhs edərək, yeni nəşrin Qərbi Azərbaycanın tarixi həqiqətlərinin və mədəni irsinin təbliğindəki əhəmiyyətini vurğulayıb. O bildirib ki, professor Mahirə xanım bir dilçi alim kimi, Qərbi Azərbaycanın qədim türk mənşəli kənd, dağ və çay adlarının əsl etimologiyasını elmi faktlarla sübut edərək, erməni saxtakarlığını ifşa edib.

Tədbirdə çıxış edən Qərbi Azərbaycan İcması İdarə Heyətinin sədri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərov

li, Milli Məclisin deputatları Hikmət Babaoğlu, Mələhət İbrahimqızı, Fazil Mustafa, Mehriban Vəliyeva, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, AMEA A. A. Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun “Qərbi Azərbaycan tarixi” şöbəsinin müdiri Cəbi Bəhramov,

diqqət çəkiblər. Natiqlər kitabın həm elmi faktlarla zənginliyini, həm də Mahirə xanımın şair-publisist ruhundan süzülən bədii təsvirlərin – vətən həsrəti və torpaq nisgəlinin oxucuya necə təsirli şəkildə ötürüldüyünü xüsusi olaraq qeyd ediblər.

nə məruz qalan milli yaddaşımızın bərpasına və doğma yurd yerlərimizə mənəvi borcun qaytarılmasına xidmət edən bir vətəndaşlıq nümunəsidir.

Tədbirin rəsmi hissəsindən sonra proqram Mahirə Nağiqızının zəngin bədii yaradıcılığına həsr olunmuş ədəbi-musiqili kompozisiya ilə davam edib. İncəsənət ədəbiyyatı zalında baş tutan bu hissədə müəllifin vətən həsrəti, torpaq sevgisi və milli ruhda qələmə aldığı şeirləri səsləndirilib. Görüşün bədii tərtibatına Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti Gülyanaq Məmmədovanın, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti Gülüstən Əliyevanın ifaları xüsusi rəng qatıb. Onların ifasında məhz Mahirə Nağiqızının sözlərinə bəstələnmiş mahnıların səsləndirilməsi iştirakçılarda yüksək emosional ovqat yaradıb.

Tədbir professor Afət xanım Abbasovanın yekun nitqi ilə başa çatıb.

AMEA-da “Qərbi Zəngəzur toponimlərinin izahlı lüğəti” kitabının təqdimatı keçirilib

“Qərbi Zəngəzur toponimlərinin izahlı lüğəti” kitabının təqdimatında Qərbi Azərbaycan icmasının idarə heyətinin üzvü, ADPU-nun beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, professor Mahirə Hüseynova iştirak etmişdir.

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında Qərbi Azərbaycan İcması Müşahidə Şurasının üzvü, Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri, Milli Məclisin Toponimiya komissiyasının sədr müavini Musa Urudun (Quliyev) “Qərbi Zəngəzur toponimlərinin izahlı lüğəti” kitabının təqdimat mərasimi keçirilib.

Əvvəlcə iştirakçılar AMEA-da nəşr edilmiş Qərbi Azərbaycana aid kitabların sərəhsini ilə tanış olublar.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin AMEA-nın 80 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbirdə çıxışı, eləcə də yanvarın 5-də yerli televiziya kanallarına verdiyi müsahibə

Azərbaycan dili və tarixinin öyrənilməsi sahəsində alimlər qarşısında mühüm vəzifələr müəyyənləşdirib. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və daxili imkanlar hesabına zənginləşdirilməsi müxtəlif mənbələr vasitəsilə həyata keçirilə bilər.

Akademik İsa Həbibbəyli ictimaiyyətə təqdim olunan “Qərbi Zəngəzur toponimlərinin izahlı lüğəti” kitabını Azərbaycan dilinin daxili imkanları hesabına zənginləşməsi baxımından mühüm elmi mənbə kimi dəyərləndirib. AMEA rəhbəri “Qərbi Zəngəzur toponimlərinin izahlı lüğəti”nin qədim dövrdən bu günə qədər olan müxtəlif tarixi mənbələr, arxiv sənədləri, kameyral təsvirlər, elmi ədəbiyyat və xəritələr, eləcə də yerli sakinlərin məlumatları əsasında hazırlanmış olduğunu söyləyib, kitabda Qərbi Zəngəzur ərazisindəki toponimlərin tarixi və bölgənin mədəni-etnoqrafik mənzərəsinin geniş şəkildə tədqiq olunduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, müəllif əsərdə yer alan 506 toponim vasitəsilə bölgənin tarixi-coğrafi xüsusiyyətləri, inzibati ərazi

bölgüsü, kəndləri, rayon mərkəzləri, dağları, zirvələri, qalaları, çayları və bulaqları haqqında geniş elmi məlumatlar təqdim edib. O, müəllifin kitabda yer alan bütün yer adlarının tarixini, mənşəyini və etimologiyasını araşdıraraq Zəngəzurun qədim türk torpağı, Azərbaycan diyarı olduğunu elmi faktlar və mənbələr əsasında əsaslandırdığını və bu yanaşmanın azərbaycançılıq ideologiyasının möhkəmləndirilməsi baxımından xüsusi önəm daşdığını söyləyib.

Sonra çıxış edən Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri, Qərbi Azərbaycan İcmasının Ağsaqqallar Şurasının sədri, akademik Əhliman Əmiraslanov Qərbi Zəngəzurdakı toponimlərin ətraflı və sistemli tədqiqinə həsr olunmuş kitabın bölgənin tarixi yaddaşının bərpası baxımından mühüm elmi əhəmiyyət daşdığını bildirib.

Akademik Əhliman Əmiraslanov qeyd edib ki, Musa Urudun bu kitabı ölkə başçısının çağırışlarına və qarşıya qoyduğu vəzifələrə uyğun olaraq Qərbi Azərbaycanın tarixi-coğrafi irsinin araşdırılması, toponimlərinin öyrənilməsi və ta-

rixi həqiqətlərin elmi əsaslarla təqdim olunması istiqamətində mühüm töhfədir.

Tədbirdə çıxış edən Qərbi Azərbaycan İcmasının İdarə Heyətinin sədri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərlı bildirib ki, Zəngəzur sıradan logistik mərkəz deyil, bütövlükdə tariximizin logistik məkanıdır. Onun sözlərinə görə, bu kimi tədqiqatlar milli yaddaşın qorunması baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır:

“Bu kimi kitablar qayıdışımızın təməli sütüdür. Çünki fiziki qayıdış mənəvi qayıdışdan başlayır. Bu kitabda Zəngəzur mahalının Azərbaycanın tarixi torpaqları olduğu bir daha təsbit olunub. Bu kimi kitablarla biz öz tarixi torpaqlarımıza mənəvi cəhətdən qayıdırıq və fiziki cəhətdən də qayıdacağıq. Çünki o yerlər bizim tarixi torpaqlarımızdır” - İcma sədri əlavə edib.

Digər çıxışçılar Elm və Təhsil Nazirliyi Coğrafiya İnstitutunun baş direktoru Zaur İmranı, Bakı Dövlət Universitetinin kafedra müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü Elşad Qurbanov, Tarix və Etnologiya İnstitutunun Qərbi Azərbaycan tarixi şöbəsinin müdiri Cəbi Bəhramov, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin prorektoru, professor Mahirə Hüseynova, professor İsmayilov və Dilçilik İnstitutunun Toponimika şöbəsinin müdiri Elçin İsmayilov çıxış edərək kitabın məziyyətlərindən danışaraq, nəşri mühüm elmi-tarixi hadisə kimi yüksək dəyərləndiriblər.

Çıxışlarda kitabın Qərbi Azərbaycan irsinin öyrənilməsi və gələcək nəsillərə çatdırılması baxımından önemi qeyd edilib.

Sonda kitabın müəllifi Musa Urud çıxış edərək nəşrin hazırlanma prosesi, aparılan araşdırmalar və istifadə olunan mənbələr barədə məlumat verib, tədbirin təşkilatçılarna və iştirakçılara minnətdarlığını bildirib.

Qeyd edək ki, 316 sahifəlik “Qərbi Zəngəzur toponimlərinin izahlı lüğəti” kitabının elmi redaktoru akademik İsa Həbibbəyli, rəyçiləri professor Hikmət Məmmədov, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Əziz Ələkbərlı və coğrafiya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Mahirə Abbasovadır.

Ramazan ayı münasibətilə iftar süfrəsi təşkil olunub

Ramazan ayı münasibətilə Benilüks Azərbaycanlıları Konqresi, Dayaq – Vətən Müharibəsi əlilərinə və Şəhid ailələrinə dəstək Təşkilatı və Belçika-Niderland Azərbaycanlılarının Koordinasiya Şurasının təşkilatçılığı ilə, İyde Parfumeriya mağazalar şəbəkəsinin tərəfdaşlığı ilə iftar süfrəsi təşkil olunub.

ADPU-nun Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, professor Mahirə Hüseynova ilə Filologiya fakültəsinin dekani, dosent Könül Həsənovanın da iştirak etdiyi tədbirdə dövlət rəsmiləri, millət vəkili, dövlət qurumlarının nümayəndələri, ictimai təşkilat rəhbərləri, diaspor fəalları, şəhid ailələri, qazilər və tanınmış ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Tədbir Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin səsləndirilməsi və Vətənimizin ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda canından keçmiş

şəhidlərin xatirəsinin bir dəqiqəlik sükutla yad olunması ilə başlayıb.

Daha sonra Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin fəaliyyəti haqqında

təqdimat videosu nümayiş etdirilib. Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin sədri Elsevər Məmmədov çıxış edərək xaricdə yaşayan azərbaycanlı-

ların birliyinin möhkəmləndirilməsinin, diaspora fəaliyyətinin gücləndirilməsinin və şəhid ailələri ilə qazilərə göstərilən diqqətin vacibliyini vurğulayıb.

İftar vaxtından sonra çıxışlar davam edib, vətən uğrunda sağlamlığını itirmiş qazilərə və şəhid ailələrinə göstərilən dəstəyin əhəmiyyəti qeyd olunub.

Tədbir zamanı Azərbaycan həqiqətlərinin Avropada təbliğində göstərilən əməkdaşlığa görə bir sıra dövlət və ictimai xadimlər Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin medalı ilə təltif ediliblər.

Tədbirin bədii hissəsində muğam ifası iştirakçılar tərəfindən maraqla qarşılanıb. Sonda iştirakçılar xatirə şəkli çəkilib və görüş səmimi mühitdə davam edib.

Martın 7-də Beynəlxalq Avrasiya Mətbuat Fondunda (BAMF) ADPU-nun Qərbi Azərbaycan Araşdırmalar Mərkəzi, "Cosmoline" Tərcümə və Araşdırma Mərkəzi və Müvəkkil Hüquq Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə "Qərbi Azərbaycan həqiqətləri erməni mediasında: yalanlar və gerçəklər" mövzusunda tədbir keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Müvəkkil Hüquq Mərkəzinin sədri, hüquqşünas Səməd Vəkilov Qərbi Azərbaycan mövzusunun araşdırılmasının və bu istiqamətdə obyektiv məlumatların ictimaiyyətə çatdırılmasının əhəmiyyətindən danışıb:

"Müxtəlif dövrlərdə Qərbi Azərbaycanla bağlı məlumatlar təhrif edilərək təqdim olunub və bu səbəbdən məsələyə hüquqi, eləcə də tarixi baxımdan yanaşmaq xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. O vurğulayıb ki, mövzu ilə bağlı arxiv materiallarının, beynəlxalq sənədlərin və tarixi mənbələrin araşdırılması həqiqətlərin ortaya çıxarılmasına kömək edir".

Tədbirdə çıxış edən Qərbi Azərbaycan Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Leyla Calalova mövzunun elmi əsaslarla araşdırılmasının vacibliyini vurğulayıb:

"Ermənilər təkcə tarixi torpaqlarımıza deyil, həm də xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinə sahib çıxmağa cəhd göstəriblər. Onlar Azərbaycan xalqının zəngin mədəni irsinin tərkib hissəsi olan bir çox incəsənət nümunələrini, musiqi əsərlərini, xüsusilə də məşhur "Sarı gölin" kimi xalq mahnılarını öz adlarına çıxarmağa çalışıblar. Eyni zamanda, Qərbi Azərbaycan mövzusu ilə bağlı erməni mənbələrində yayılan məlumatların böyük bir hissəsi saxtalaşdırılmış və təhrif olunmuş şəkildə təqdim edilir. Bu kimi iddiaların həqiqi mahiyyətini ortaya qoymaq üçün geniş, bir o qədər də dərin elmi araşdırmalar aparılmalı, müxtəlif tarixi və elmi mənbələr arasında müqayisəli təhlillər həyata keçirilməlidir. Belə yanaşma həm tarixi həqiqətlərin üzə çıxarılmasına, həm də Azərbaycanın mədəni və tarixi irsinin qorunmasına xidmət edir".

"Cosmoline" Tərcümə və Araşdırma Mərkəzinin icraçı direktoru Tünzalə Əsədova çıxış edərək, erməni mənbələrində Qərbi Azərbaycanla bağlı yer alan məlumatların araşdırılmasını bildirib. Onun sözlərinə görə, layihə çərçivəsində erməni dilində yayımlanan materiallar tərcümə edilərək müqayisəli təhlil aparılıb:

"Qərbi Azərbaycan həqiqətləri erməni mediasında: yalanlar və gerçəklər" mövzusunda tədbir

rıldığını bildirib. Onun sözlərinə görə, layihə çərçivəsində erməni dilində yayımlanan materiallar tərcümə edilərək müqayisəli təhlil aparılıb:

"Saxtalaşdırılmış və təhrif olunmuş məlumatların üzə çıxarılması üçün dərin araşdırmalar aparmaq, faktları müqayisəli şəkildə təhlil etmək vacibdir. Əsədova əlavə edib ki, bu layihə gələcəkdə həyata keçiriləcək digər perspektivli təşəbbüslərin başlanğıcı hesab oluna bilər".

Tədbirə ev sahibliyi edən, BAMF prezidenti Umud Mirzəyev çıxışında bildirib ki, Bakı tarixən beynəlmillət səhər kimi tanınıb. Onun sözlərinə görə, Ermənistan cəmiyyətinə uzun illər anti-türk və anti-Azərbaycan

ideologiyası təbliğ olunub:

"Azərbaycan ziyalıları tarix boyu bu ideoloji təzyiqlərlə üzləşib və Qərbi Azərbaycanın tanınmış şəxsiyyətlərinin həyat və fəaliyyətini əks etdirən layihələrin hazırlanması vacibdir. Habelə BAMF olaraq daima bu mövzuları prioritet hesab edib, işıqlandırmışıq".

Qərbi Azərbaycan İcmasının aparat rəhbəri Qalib Qasimov isə nitqində vurğulayıb ki, Ermənistan mediasında Qərbi Azərbaycan mövzusunda yayılan məlumatların diqqətlə izlənilməsinin vacibdir. O bildirib ki, müxtəlif dövrlərdə bu ərazilərdən on minlərlə azərbaycanlı zorla köçürülüb və bu faktlar tarixi sənədlərlə təsdiqlənir. Qasimov əlavə edib

ki, Qərbi azərbaycanlıların doğma torpaqlarına qayıdışı məsələsi beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində müzakirə olunur.

Qərbi Azərbaycan İcmasının gənclərə iş üzrə məsul şəxsi Anar İrzaqlıyev çıxış edərək tarixi yaddaşın qorunmasının vacibliyini vurğulayıb və gənclərin ata-baba yurdlarının tarixini öyrənməsinin əhəmiyyətini qeyd edib.

"Cosmoline" Tərcümə və Araşdırma Mərkəzinin Qafqaz regionu üzrə eksperti, layihə rəhbəri, baş tərcüməçi Həsən Əhmədov isə erməni mediasında Qərbi Azərbaycanla bağlı yayılan bəzi materialların təhrif olunduğunu diqqətə çatdırıb. O bildirib ki, hazırlanan təqdimatda həm Ermənistan iqtidarının, həm də müxalifətinin mövzuya yanaşması araşdırılıb.

Tədbirdə Azərbaycan Dillər Universitetinin tələbləri, tarixçi-alim Məmməd Vəliyev, "Salam" Kənd İcmasının rəhbəri Anar Osmanov və "Bütöv Azərbaycan" qəzetinin təsisçisi, baş redaktoru Tamxil Ziyəddinoğlu çıxış edərək Qərbi Azərbaycan mövzusu ilə bağlı xatirələrini bölüşüb, belə bir məsələnin araşdırılmasının vacibliyini vurğulayıblar.

Tədbir zamanı Həsən Əhmədovun müəllifi olduğu, saxtalaşdırılmış materiallara dair videoçarx nümayiş olunub.

Sonda xatirə fotosu çəkilib.

Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Səbinə Əliyevanın təşəbbüsü ilə Ombudsman Aparatında tarixən azərbaycanlılara qarşı həyata keçirilmiş soyqırımı və etnik təmizləmə siyasətinə dair faktları özündə əks etdirən "Susmayan həqiqətlər" sərgisinə yekun vurulub.

Tədbirdə çıxış edən Ombudsman Aparatı rəhbərinin müavini Rəşid Rumzadə bildirib ki, Ombudsman tərəfindən təşkil olunan bu sərgi azərbaycanlılara qarşı törədilmiş soyqırımı və etnik təmizləmə cinayətlərinə dair tarixi həqiqətlərin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması, eyni zamanda bu faktların gələcək nəsillərə ötürülməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Qərbi Azərbaycan İcmasının İdarə Heyətinin sədri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərli çıxışında azərbaycanlıların deportasiya və soyqırımı tarixindən ətraflı bəhs edib. O vurğulayıb ki, Ermənistan tərəfindən uzun illər ərzində azərbaycanlılara qarşı məqsədyönlü şəkildə deportasiya və etnik təmizləmə siyasəti həyata keçirilib. Xüsusilə qeyd olunub ki, indiki Ermənistan ərazisi olan Qərbi Azərbaycandan yüz minlərlə azərbaycanlı öz doğma yurd-yuvalarından zorla çıxarılıb, onların fundamental hüquqları kobud şəkildə pozulub. Əziz Ələkbərli bu proseslərin mərhələli şəkildə həyata keçirildiyini, azərbaycanlıların tarixi torpaqlarından sistemli surətdə çıxardılaraq çıxarıldığını və bunun regionun etnik tərkibinin dəyişdirilməsinə yönəldilmiş siyasətin tərkib hissəsi olduğunu diqqətə çatdırıb. O, həmçinin bu tarixi ədalətsizliklərin beynəlxalq səviyyədə tanınmasının vacibliyini vurğulayıb.

Daha sonra Dədə Ələsgər Ocağı İctimai Birliyinin sədri Xətai

Ələsgərli çıxış edərək təmsil etdiyi ailənin başına gətirilmiş faciələrdən danışdı. O, ailə şəxsiyyətinin ermənilər tərəfindən həyata keçirilmiş soyqırımı və deportasiya siyasətinin qurbanı olduğunu qeyd edərək, doğma torpaqlardan didərgin salın-

manın yaratdığı ağır mənəvi sarsıntıları və itkiləri bölüşüb. Xətai Ələsgərli bu acı xatirələrin yalnız bir ailənin deyil, bütövlükdə Azərbaycan xalqının yaşadığı ümummilli faciənin bir parçası olduğunu vurğulayıb.

Tədbirin yekununda Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkilinin (Ombudsmanın) 31 Mart – Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü ilə əlaqədar Bəyanatı səsəndirilib. Bəyanatda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müvafiq Fərmanına əsasən ilk dəfə olaraq 31 Mart – Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü elan edilməsi ilə həmin hadisələrə siyasi-hüquqi qiymətin verildiyi xüsusi qeyd olunub.

Qeyd edək ki, martın 2-dən 31-dək davam edən "Susmayan həqiqətlər" sərgisində nümayiş etdirilən nəşrlər, arxiv sənədləri, fotoşəkillər və digər materiallar yerli və xarici qonaqlar tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb. İştirakçılar sərginin xatirə dəftərinə öz təəssüratlarını qeyd ediblər.

Türkün, türk oğlunun əzəli, əbədi məkanı

Zəngəzur! Başlanğıcı bilinməyən ən qədim zamanlardan ilk insan toplularının və icmalarının yaşadığı bölgə olub. Türkün, türk oğlunun əzəli, əbədi məkanı. Yurd - yuvası, od - ocağı, Tanrı payı, Tanrı qisməti. Dünyanın ilk insan, ilk dil doğuşunun, yaranmasının meydana gəldiyi, ilk insan məskənlərinin salındığı bu ərazidə ta qədimdən müxtəlif adlı, eyni dilli türk tayfaları yaşamış, qaynayıb - qarışmışlar.

Yer - yurd adlarımız qan yaddaşlarımızda həmişə yaşar qalmış, nəsildən - nəsilə keçər olmuşdu.

Vətən hardan başlanır? - Vətən anabətinə içdiyən sudan, udduğun havadan başlanır. Ana, Vətən - bunlar bir söz deyil, bunlar bir hissdır. Ananı və Vətəni seçmirik, onlar bizim taleyimiz, sevgi hissimizdir. Mənim Ana Vətənim, Ata Yurdum - Zəngəzur mahalının Şurnuxu kəndidir! Fəxr, qürur duyduğum Vətən torpağı. Hər qarış torpağına, hər pənpəz daşına, cır çinqilına kitablar yazılarsa azdır. Gözümün giləsi Şurnuxum mənim - müqəddəs torpaq. Hər xışma torpağın müqəddəsdir mənim üçün. Sənə Kəbəm deyim, Kəbənciməsin məndən Ana Vətənim.

Öz keçmişi, iqtisadi - siyasi əhəmiyyəti ilə ulu tariximizin yaddaşında silinməz izlər buraxan, xalqımızın tarixi abidəsi, mənəvi sərəvəti kimi qiymətləndirilən Azərbaycan varlığının, bütövlüyünün, vəhdət simvolu olan Zəngəzurun cənnət guşəsi sayılır Gorus bölgəsi. Bəli, Gorus torpağı ona görə müqəddəsdir ki, bu torpaq həm dünyada ən qədim insanların ilk yaşayış məskənlərindən biri, həm də əzəli türk torpağıdır. İbtidai insanlar özləri üçün yaşayış məskənləri seçərək həmin məkanların qida və su mənbələrinin bolluğunu, həyatın təhlükəsizliyini, təbii şəraiti nəzərə alırdılar. Belə şərait üçün əl-

Ağayeva Natəvan Fəxrəddin qızı,
ADPU-n disertantı,
ADİU-nin UNEC "xarici dillər" departamentinin baş müəllimi

verişli yer olaraq dağlıq və dağətəyi ərazilər seçilir və yaşayış üçün önəmli ərazi sayılır. Təbii istehkamların - insan üçün sayılış kəhaları və mağaraları, nəhəng qayaların daldalanma, sığınma yerləri, yağış sularını yığib saxlamaq üçün iri çalalar, keçilməz olan sıx meşələr, dumduzu çaylar, şirin sulu bulaqları olan Gorus tarixi bir sübutdur ki, ilk insan məskəni, tarixi türk məkanlarıdır. Tarix bunnada sübut edib ki, Gorus adı tarixən bu torpaqlarda məskunlaşmış qors tayfasının adından götürülmüş etnotoponimdir.

Gorusun hər qarış torpağında türkün həyat nişanəsini əks etdirən müqəddəs izlər var. Min illər boyu salınan bu izlər əsla silinməzdir. Daim təbiətlə təmasda, hərəkətdə olan türklər qışı aranda, yayı yaylaqda keçirmişlər, yazlaqlarda günə gün calamışlar, payızda qışlaqlarında yeri qaralan ocaqlar qoymuşlar. İlkliklərindən yer - yurd yerlərini müəyyənləşdirmək dünyanın cəhətlərinə

görə düzgün - dürüst istiqamət götürməyi ulduzlardan öyrənmişlər. Gorus mahalının sil-dırımlı dağlarının sinəsindəki daş dövrünü əks etdirən kahalar türk tayfalarının məhz Gü-nəşə, Aya, Oda sitayiş etdikləri dövrlərin - ilk insan məskənidən qalma bir nişanədir.

Hər bir xalqın tarixi keçmişinin gərəkliliyini onun toponim və etnotoponimləri bariz bir sübut kimi həzrəyə öndədir. Azərbaycan xalqının qədim və zəngin tarixi ilə yaşadıqları toponimlər, etnotoponimlər daş kitabələr, abidələr kimi tarixə şahidlik edir. Toponimlər yerləşdiyi ərazinin tarixi, kimə məxsusluğu haqqında çox şey deyir. Yerlərə qoyulan adlar heç də təsadüfi olmur. Toponimlər tarixin güzgüsü olaraq keçmiş və gələcəyi özündə tam əks etdirir. Azərbaycanımızın cənnət guşəsi olan Zəngəzur mahalının adı - bu torpaqlarda yaşamış zəngi tayfasının adına məxsus olan - etnotoponimdir. Zəngi tayfası tarixdə görkəmli qoşun başçıları və dövlət xadimləriylə məşhur olan bir türk boyudur. Zəngi tayfasının arealı genişdir, toponim bir yerdən başqa yerə köçmüş böyük və qüdrətli bir tayfanın adı ilə bağlıdır. Zəngəzur ərazisində bir çox tayfalar da məskunlaşmış, öz köklərini burada möhkəmləndiriblər. Odərlər, kimerlər, saklar, şiraklar, mastagetlər, mığrılar, peşeneklər, kəngərliyə, qarqarlar, baharlılar, qoruslar, çollar, vərəndlər, səlcuqlar və s. qədim tayfalar bu ərazidə müxtəlif adda, eyni dildə yaşayıb, qaynayıb - qarışmışlar.

Zəngəzurla bağlı yer - yurd adları, dağ - dərə adları, bulaq adları saya gəlməzdir. Zəngəzur mahalının ən qədim yaşayış məntəqələrindən biri olan Gorus rayonuna aid kəndlər bunlardır - Şurnuxu, Ağbulaq, Şamsız, Şahverdilər, Qurtqalaq. Bunların hər birinin adının tarixi mənası var. Bu bölgədə olan toponimlərdən danışarkən, qeyd etmək

yerinə düşər ki, bu bölgədəki yer - yurd adlarının 90%-ə qədəri türk mənəvidir. Şurnuxu - Zəngəzur mahalının Gorus rayonunda kənd adıdır. Rayon mərkəzindən 27 km cənub - şərqdə, Şurnuxu çayının sol sahilində Gorus - Qafan maqistral avtomobil yolunun tam mərkəzində yerləşir. Şurnuxu toponimi haqqında bir neçə faktlar gösdərilir. "Şır -şir" səslili, küylü, axan çay, adıyla bağlanır. Bunu Şiraklar, Şuraklar tayfasının adıyla bağlayırlar. Şurnuxu kəndi Gorus rayonunda ən böyük azərbaycanlı kəndidir. Kəndin ətrafında olan qədim kilsə, qəbiristanlığın qalıqları, kəndin yaxınlığında Kəpəz dağında yerləşən ibadətqah onun tarixinin qədimliyini sübut edən faktlardır.

Kənd ərazisindəki toponimlər: Baba dağ, Daşlı güney, Sarı yer, Kolabaq, Ağ su, Qızlar bulağı, Uzun meşə, Göy bulaq, Güllü dərə, Quş bulağı, Göylük, Baba bulağı, Soyuq bulaq, Yasdı yadın, Kəpəz dağı, Qəhrəman çiməni, Məcidli, Xarab körpü, Cəhənnəm dərəsi, Üç ağac, Armudluq, Almalıq, Dəhnə, Göy bulaq, Həşim bəy bulağı, Anabat, Qaramalıq, Mərcimək yurdu, Quzeygah, Qoşnalı bulağı, Kərim yeri, Çala yurdu, Qoyun damı, Quş bulağı, Layış bulağı, Tas, Qaranlıq meşə və s. Şurnuxu kəndinin tanınmış insanları var:

Ağbulaq - Zəngəzur mahalının Gorus rayonunda kənd adıdır. Rayon mərkəzindən 40 km cənub - qərbdə, Kəpəz dağının ətəyində, meşənin içində yerləşir. Ağbulaq toponimi kəndin yaxınlığından, Kəpəz dağından axan saf, şirin, dup - duru, cəşənin adından götürülüb. Bu kənddə Ağkərpü tayfasının yaşadığı sübut edilib. Kəndin ərazisində olan qədim yaşayış məkanları, Qələndər qalası buna sübut olduğu bildirilir.

(Ardı gələn sayımızda)

Taniyaq, tanıdaq!

Üç qəhrəman qardaş

Namazov Əyyub Şükür oğlu

I Qarabağ müharibəsi zamanı çox qəhrəmanlıqlar duymuşuq və çox qəhrəmanlar tanımışıq. Vətən üçün hər şeydən imtina edib və-tənə sahib çıxan həmin o qəhrəmanlar sayəsində Azərbaycan adlı diyarın qalan 80 faizi düşmənin işğal siyasətinin qurbanı olmadı. Bəli, o zamanlarda Azərbaycanın nə güclü dövlət başçısı, nə də güclü ordusu var idi. Ancaq vətən qeyrətli oğullar könüllü olaraq dəstə-dəstə cəbhəyə yol alır və torpaqlarımızı müdafiə edirdilər. Həmin o qəhrəmanların üçü Namazov qardaşları idi. Bu qardaşların etdiklərini eşitdikcə təəccüb və təəssüfümü gizlədə bilmədim. Mən və mənim kimi çox vətəndaş bu qəhrəmanlardan xəbərsizdir. Üç qəhrəmanın biri şəhid olub, ikisi şahid. Şəhid Əyyub Namazovun həyatına nəzər salaq.

Namazov Əyyub Şükür oğlu 27 avqust 1975-ci ildə Bərdə rayonunun Əmirli kəndində dünyaya göz açıb. Ailədə 5 qardaş olublar. Əyyubun 5 yaşında ailəsi Şəki rayonunun Şəki kəndinə köçüb. Ondan sonra Əyyubun ömrü elə həmin kənddə keçib. Ömür deyəndə ki, nə ömür yaşayıb ki? Cəmi 19 il. Nə bir sevgi dastanı olub, nə bir övlad murazı. Təkcə vətəndir izi də, sözü də...

Əyyub ilk dəfə məktəbə Şəki rayonu Şəki kənd tam orta məktəbində qədəm qoyub. O heç düşünməyib ki, illər sonra həmin məktəbə qədəm qoyan şagirdlər "Mən Şəki rayonu Əyyub Namazov adına Şəki kənd məktəbində təhsil alıram" deyəcəklər. IX sinf qədr həmin məktəbdə oxuyan Əyyub sonra Şəki Peşə Məktəbinə gedib. Oranı da bitirdikdən sonra bir müddət kənd təsərrüfatında işləyib. Sonra vətən torpaqlarının düşmən tərəfindən zəbt olunmasına dözə bilmədiyini üçün Tərtər rayonunda hərbi dəstəyə qoşulmaq istəyib. Lakin onun hələ əsgərlik yaşının çatmadığı əsas gətirilərk geri göndərilib. Nəhayət ki, Əyyubun gözlədiyi həmin vaxt 1993-cü ildə çatıb. O, müddətli həqiqi hərbi xidmətə yollanıb. Üç ay Bakı şəhərində yerləşən N saylı hərbi hissədə xidmət etdikdən sonra Tərtər rayonu istiqamətində gedən döyüşlərə qatılıb. Sonra Ağdam, Ağdərə istiqamətində gedən döyüşlərdə də mübarizə aparıb. Əyyub səngərdə Ulu Öndər Heydər Əliyevlə şəxsən görüşüb. Həmin zaman Əyyubun şücaətlərinə görə Ulu Öndər ona Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin rəsmi olan qol saati bağışlayıb. Bu diqqət Əyyubba daha çox stimül olub.

Əyyubgilin dəstəsi Tərtər rayonu istiqamətində mühasirəyə düşürlər. 9 gün həmin mühasirədən çıxmaq üçün çalışırlar. Həmin vaxt 2 əsgər şəhid olur. Əyyubgil həmin şəhidləri gizlin dəfn edirlər. Bir gün o şəhidlərin məzarlarını ailələrinə göstərəcəklərinə söz verirlər. Bir dəfə möhkəm tufan qopur. Ermənilər canlarının hayına düşüb isti yerlərə çəkilirlər. Həmin vaxt Əyyubgil Kəlbəcər istiqamətinə gedərək xilas olurlar. Ayaqlarını don atır. Elə bu səbəbdən də bir müddət xəstəxanada

müalicə alır. Ancaq 2 şəhidin məzar yerinin düşmən tapdığına olması ilə barışa bilmir. Qardaşı Eldənizə hey bu barədə danışır. (İndi Eldənizin ən böyük arzusu həmin döyüşlərdə iştirak edən "Malış" ləqəbli döyüşçünü taparaq həmin məzarların yerini öyrənməkdir.) Bir müddət sonra Əyyub təkrar döyüşlərə qatılır. Komandiri Milli Qəhrəman Eldar Ağayev o zaman Əyyubu Türkiyə Cümhuriyyətində kurs keçmək üçün göndərmək istəyir. Lakin Əyyub bununla razılaşmır və vətənin ən çətin anında Qarabağda olmağın vacibliyini bildirir. O, döyüşlərə davam edir.

Əyyub Namazovlar ailəsinin vətənin müdafiəsinə qalxan tək nümayəndəsi olmayıb. Onun qardaşları Yasin Namazov və Mənsur Namazov da könüllü olaraq cəbhəyə gediblər.

Namazov Yasin Şükür oğlu 1993-cü ildə könüllü olaraq Ağdam rayonunda. Tərtər rayonunda mübarizə aparıb. Bir çox döyüşlərdə düşməne qan uddurub

Mənsur Namazov da 1993-cü ildə könüllü olaraq cəbhəyə gedib. O da Ağdam rayonunda düşmənin qorxulu yuxusuna çevrilib. Düşmən ordusuna Suriyadan köməyə gələn generalı maşını ilə birlikdə əsir götürüb. Lakin bu onun nə ilk, nə də son götürdüyü əsir olub. Düşmən tərəfi Mənsurun başını gətirənə külli miqdarda pul mükafatı verəcəyini bildirib. Elə olub ki, döyüşlərin birində Mənsur düşmən əlinə düşüb. Ancaq o, rus dilində sərbəst danışdığı üçün ermənilər onun rus olduğunu zənn ediblər. Ancaq yenə də öz işgəncələrindən qalmaqıblar. 9 ay boyunca Mənsur və onunla bərabər əsir götürülən 3 nəfərə zülm ediblər. Ancaq həmin 4 nəfər məğlub olmayıb. Bir dəfə benzin daşıyan maşının gəldiyini görüblər və çətinliklə həmin maşına minib oradan uzaqlaşdı. O maşın Mənsurgili Gürcüstana gətirib. O maşın dörd həyatın xilasına çevrilib.

Bir ana düşünün qanlı döyüşlərdə üç oğlu eyni anda vuruşur. Hər gün gələn şəhid tabutları, itkin xəbərləri Gülnaz ananın ürəyini lap taqətdən salır. Bir gün onun qarısını da kimsə döyüb şahid, itkin, əsir xəbəri verəcəyini düşünən ananın düşündüyü başına gəlir. Həm şəhid xəbəri alır, həm də əsir. 25 aprel 1994-cü ildə düşmənlər Ağdərədə daha da azğınlaşırlar. Həmin vaxt Əyyub kimi qəhrəmanlar önə atılır. Əyyub PK silahını kənara qoyub döyüş yoldaşının qumbaraatanını götürür. Onları atəş nöqtəsində saxlayan tankı dəqiq atışla yararsız hala salır. Daha sonra PDM-i məhv edir. Həmin vaxt düşmən tərəfi snayperdən atəş açır. Lakin o, atəşdən yayınmağı bacarır. Komandiri Əyyuba snayper nişanında olduğunu deyir. Əyyub hər an vurulacağını bilsə də, döyüşə davam edir. Düşmənin canlı qüvvə ilə dolu yük maşınına da vurub sıradan çıxardan zaman düşmən onu sol gicgah nahiyəsindən vurur. Əyyub komandirinin qucağına düşür. Həmin an gözləri baxır, lakin dili söz tutmur. Komandiri və digər silahdaşları Əyyubu təcili tibbi yardım maşınının yanına çatdırıb maşına mindirmək istədiklərində düz maşının yanına snaryad atılır. Həmin an Əyyub və digər əsgər şəhid olur. Komandir və sürücü ağır yaralanır.

O döyüşlər zamanı da bütün bölgələrdən

Qarabağa kömək üçün tibb personalı gedirdi. Həmin vaxt Şəkidən gedən tibb bacısı Əyyubun nəşini ailəsinə təhvil verə biləcəyini deyir. Əyyubun nəşi Şəkiyə gətirilir.

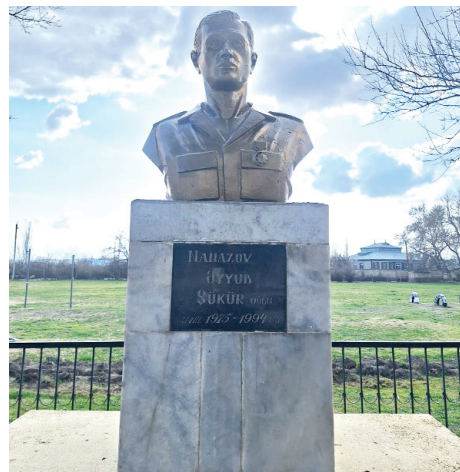
Cəmi 1 gün öncə aprelin 24-də Şükür kişi oğlunun görüşünə gedib. Həmin vaxt Əyyub atasına qardaşı Eldəniz üçün darıxdığını deyib. Aprelin 26-da Eldəniz qardaşının görüşünə gedəcəkdə. Ancaq Əyyub özü qardaşı ilə son görüşə gəlib. Ancaq şəhid kimi gəlib.

Əyyub öz qanı ilə 25 aprel 1994-cü ildə sanki imza atıb. O, şəhid olan vaxt tərəflər arasında atəşkəs imzalanıb. İllərlə yalnız kağız üzərində qalan, düşmənin məhəl qoymadığı atəşkəs...

25 aprel günortadan sonra Əyyubun nəşi ata ocağına gətirilir. Elə həmin gün Şəki kənd məzarlığında əbədiyyətə uğurlanıb.

Əyyub şəhid olduqdan sonra Ulu Öndər Heydər Əliyev onun Milli Qəhrəman adı ilə təltif olunması barəsində tapşırıq verib. Lakin bəzi səbəblərdən bu qərar hələ də təsdiq olunmayıb. Elə həmin zamandan Əyyubun bir zamanlar təhsil aldığı Şəki kənd tam orta məktəbi Əyyub Namazovun adını daşması barədə qərar qəbul edib.

Əsgər Namazov Əyyub Şükür oğlu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 24 iyun 2005-ci ildəki sərəncamına əsasən şəhadətindən sonra "Azərbaycan Bayrağı" ordeni ilə təltif edilib. Şəhidimizin adını daşıyan məktəbdə büstü qoyulub.

Əyyubun qardaşı İsmayıl övladına qəhrəman qardaşının adını əmanət edib. Elə Əyyub da şəhid əməlinin davamçısı kimi Aprel döyüşlərinə qatılaraq Azərbaycan Ordusunun ilk qələbəsinin səbəbkarlarından biri olub. Hazırda da müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçusu kimi xidmətini davam etdirir.

ŞƏHİD ƏYYUB

*Bu xalqın qəlbinə kəsöv basılıb,
Ötən illər boyu, illər uzununu.
Vətənin azadlıq arzularına,
Əyyub, qurban etdin sən çox arzunu
Üç qardaş atılıb ər meydanına,
Vətənə, torpağa oldunuz sipər.
Vətəni hürr görmək istəyənlərin,
Gərək ki, var olsun qəlbində təpər.
Ümidlə qoynunu açmışdı sənə,
Neçə şəhid ömrü bitən Ağdərə.
Hər anı sonuncu an kimi bilib,
Vətəni dar etdin yad düşmənlərə.
Cəmi on doqquz il ömür yaşayıb,*

P.S. Bir bahar dəridildən vətən bağından. Yolunun yolçusu olan igidlər, Adını andılar Qarabağımızda.

Şəhid Əyyubun anası Dərələyəz mahalı Çivə kəndindən, atası Dərələyəz mahalı Gədikvəng kəndindən 1948-53 - cü ildə deportasiya olunmuşdur.

Manya Səxavətqızı

Şəhid Əli Əliyev – ömrün şəhadət zirvəsi

Əliyev Əli Vəli oğlu 1969-cu il avqust ayının 11-də Qərbi Azərbaycanın Dərələyəz mahalının Qovuşuq kəndində zəhmətkeş ailədə dünyaya göz açmışdır. Qovuşuq kəndi öz ziyalıları ilə yanaşı igid oğulların da məkanı olmuşdur. Azərbaycanın ərəzi bütövlüüyü və suverenliyi uğrunda canını qurban verən oğullar sırasında Qovuşuq kəndinin unudulmaz mərd oğlu şəhid Əli Əliyev də olmuşdur. Qovuşuq kənd orta məktəbində təhsil alan Əli yeniyetmə yaşlarından öz həmyaşıdlarından vətənpərvər ruhlu olmağı ilə çox seçilirdi. Əlinin ailəsi Qovuşuq kəndindən sonuncu etnik təmizləmə (1987-1991) zamanı yurd-yuvalarından didərgin düşərək Bakıda məskunlaşmaq məcburiyyətində oldular. Ailəsi deportasiya olunanda Əli hərbi xidmətdə olur və ailəsinin kənd əhalisi ilə birgə köç etməsinə heç cür inanmır. Hətta, niyə evi satıb Bakıya köçmək isəyirsiniz? Mən kənddə yaşamaq istəyirəm, kəndə qayıdacağam deyərək ailəsinə etiraz edir.

Gənc yaşlarında deportasiyaya məruz qalan ailəsinin ağır günləri Əlini də çox narahat edirdi və qardaşı Sarı ilə birlikdə cəbhə bölgəsinə silah-sursat daşımaq üçün Müdafiə Nazirliyinin nəzdində fəaliyyət göstərən qarajda iş düzəlirlər. Sürdükləri yük maşını ilə cəbhə bölgəsinə ancaq silah-sursat daşıyırdılar. Dəfələrlə əsgərlərimizin köməyinə çatan bu iki qardaş yorulmaq bilmirdi. Vətən sevgisi və qisas hissi iki qardaşın yolunu döyüş bölgəsindən salır və Zəngilan, Laçın, Şuşa, Qubadlı, Ağdam, Ağdərə və Kəlbəcər rayonunda gedən çətin döyüşlərdə böyük şücaətlə vətənə xidmət edirlər.

Kəçdiyi cəbhə bölgələrində ermənilərin törətdikləri vəhşilikləri görə Əli bunlara dözə bilmirdi. Ona görə də hara ezam etsə idilər, qabaqda mütləq Əli getməli idi. Daşdığı hərbi sursatla neçə-neçə əsgərin köməyinə çatmış, onları ölümün pəncəsindən qurtarmışdır. Qardaşı Sarı onun həm cəbhə, həm də yol yoldaşı idi. Dördünü onunla bəlməyi daha çox istərdi. Ürəyindəki nisgili dölə gətirən Əli etiraf etmişdi - qoyub gəldikləri yerləri unuda bilmədiyini dəfələrlə Sarıya söyləmiş, əgər mümkün olarsa, Dərələyəzə qədər hərbi silah daşıyacağımı demişdi.

İnsan ömrünə qənaət etmək mümkün deyil, ömür ya sərf edilər yada ki israf. Ömrünü vətəninə sərf edən Əli də yaşadığı qısa, lakin mənalı ömür yolunda xalqına xidmət edərək şəhid oldu.

1992-ci il avqustun 7-də Murov dağındakı döyüşçülərimizə hərbi sursat apararkən Ömər aşırımı deyilən yerdə azğınlaşmış erməni qatillərinin qurduğu minaya tuş gələrək, yoldan 200 metr kənaraşaraq dərəcə düşmüşdür. Arxasıya digər yük maşını sürən qardaşı Sarının gözləri önündə maşının partlaması və qardaşın qardaş qollarında can verməsi hələdə onun ürəyində acı bir xatirə kimi qalıb. Şəhadət zirvəsinə ucalan Əli Əliyev Bakıda Şəhidlər xiyabanında dəfn olunur. 1994-cü ilin noyabr ayında ulu öndər Heydər Əliyevin şəhid ailələrinə diqqət və qayğısı sayəsində körpə övladı olan şəhidin ailəsi Nizami rayonu ərəzində evlə təmin olunur.

Ramazan bayramı və Novruz bayramı münasibətilə şəhid ailələri ilə görüş

Müqəddəs Ramazan bayramı ilə əlaqədar Qərbi Azərbaycanın Dərələyəz mahalı Qovuşuq kəndindən olan Şəhid Əli Əliyevin ailəsi ziyarət olunub.

Yeniyyətə yaşlarından həmyaşıdlarından vətənpərvərliyi ilə seçilən Əli ailəsinə olunan haqsızlıqlara, Vətənin keçirdiyi ağır günlərə dözməyərək yolunu döyüş bölgəsindən salmışdır. Ölkəmizin ərəzi bütövlüyü uğrunda vuruşan Əli Əliyev birinci Qarabağ müharibəsi zamanı şəhidlik zirvəsinə ucalmışdır.

Görüşdə ADPU-nun Qərbi

Azərbaycan Araşdırmalar Mərkəzinin baş mütəxəssisi, Qərbi Azərbaycan İcmasının Dərələyəz mahalı Keşkənd rayon icmasının sədr müavini Möhübbət Məmmədov və Qalaser kənd icmasının rəhbəri

Fərhad Ələkbərov iştirak etmişlər. Ziyarət zamanı şəhid ailəsinin onunla bağlı xatirələrini yada salmış, Vətən övladlarının xatirəsinin xalqımızın qəlbində əbədi yaşayacağı vurğulanmışdır.

Müqəddəs Ramazan bayramı və Novruz bayramı ilə əlaqədar ictimai əlaməti olaraq Sumqayıt şəhərinin Şəhidlər Xiyabanı ziyarət olunduqdan sonra 1-ci Qarabağ müharibəsinin qəhrəman döyüşçülərindən olmuş, Dərələyəz mahalının Qalaser kəndində dünyaya göz açan Eldar Məmişovun ailəsi ziyarət olundu.

Qəhrəmanımız şücaətli döyüş yolu Tərtər və Murovdan keçmişdir. Döyüşlərdə ağır xəsarətlər alan Eldar Məmişov uzun süren müalicələrdən sonra 22 iyun 1996-cı il tarixində Bakıda dünyasını dəyişir. Görüş zamanı Eldar Məmişovun bacısı Aybəniz xanımın və anası 86 yaşlı Nəbat nənənin oğlu haqqında xoş xatirələri yada salındı.

Görüşdə ADPU-nun "Qərbi Azərbaycan Araşdırmalar Mərkəzi" nin baş mütəxəssisi, Dərələyəz mahalının Keşkənd rayon icmasının sədr

müavini Möhübbət Məmmədov və Qalaser kənd icmasının sədri İqtisadçı Fərhad Ələkbərov iştirak etmişdir.

Vətənin dar günündə qəhrəmanlığı ilə seçilən Eldar kimi mərd oğulların əziz xatirəsi xalqımızın yaddaşında əbədi qalacaqdır.

Hər bir xalqın, millətin həyatında, məişətində tarixən kök salmış, əsrlərin sınağından keçərək, xalqın yaddaşından süzülərək yonulmuş, rəndələnmiş, müxtəlif şəkildə almış adət və ənənələrimiz olub və indi də var.

Bu adət-ənənələri tədqiq etməklə, öyrənməklə o ərəzədə yaşayanların həyat tərzini, məişətini, yaşayışını, hətta coğrafiyasını da gözəl anlamaq, qavramaq olar və bu da belə adətləri qoruyub saxlamağa imkan yaradır. Biz dərələyəzلیلərinin də özümüzə məxsus bir çox adət-ənənələrimiz vardır ki, bir qismi unudulub, bir qismi mahiyyətini itirib, bir qismi isə son dövrlərə qədər camaatımız təfəddirən qorunub saxlanılıb.

Adət-ənənələrimiz

Dərələyəz mahalı iki böyük rayona ayrılışdı. Müxtəlif dövrlərdə adları dəfələrlə dəyişdirilsə də, əsl adları Paşalı və Keşkənd olub. Oradakı kəndlərin hamısının birlikdə ümumi adətləri olsa da, hər birinin özünəməxsus, kiçik də olsa, fərqli detalları vardı. Hal-hazırda da bu adətlərin, ənənələrin bəziləri davam etdirilir, bəziləri isə bu mühtidə yarasızdır. Məsələn, yayda yaylağa, qışda qışlağa köçən elatın köç hazırlığı çox maraqlı bir mərasim idi. Əsasən də, uşaqlar bunu özləri üçün əməllicə əyləncəyə çevirirdilər. Əvvəllər yükü ata, ulağa yükləyər, heyvanların başını çəkəkə piyada yaylağa köçürdilər. Sonralar dağlara maşın yolu çəkildiyə köç də maşınlarla yükləndi. Yaylaq həyatı, yaylaqdan kəndə qayıtmaq üçün hazırlıq işləri görənlər xatirələri-nin əllərində bərkətli olan nehrələrin çalxalanması, ağartı məhsullarının qablaşdırılması, sac üstündə xəmirənlər hazırlanmış şirniyyatları biz uşaqların həyatına, günlərinə incə naxışlar saldı.

Kənddə yas olanda biz uşaqlar gecələr bayıra çıxmağa qorxardıq. Amma məcbur olurduq, çünki təndir damından, yan damından "podvaldan" (zirzəmi), tövlədən, hindən, bağdan nəse lazım olurdu. Canımızı dişimizə tutub gedirdik. Həm də qorxduğumuz boy-numuza almaq utanverici idi.

Yas adətlərimiz də bugünkü baxışla çox ağır idi. Biz cümə vermirdik, amma qırx gün gəlib-gedən olurdu. Qohum-əqraba yas yerində qalıb, ölü sahibini tək qoymurdu. Hətta kənd adamları ehsan yeməyən ev sahiblərinə öz evlərindən xörək bişirib gətirirdilər. Əsasən, ilk günlərdə omac, ərıştə, sonrakı günlər isə müxtəlif xörəklər bişirib onları doyuzdururdular. Bunun da öz anlamı vardı; əzizlərini itirənlər vəziyyətlə barışana, itkini qəbul edənə qədər ehsan yemədikləri üçün ac qalıb haldan düşməsinlər.

Çox şeylərdən, bayram hazırlıqlarından tutmuş, diqqət tələb edən hər bir bayramı bir cür özəlliklə keçirməkdən, yaxud da hər adət haqqında ayrıca və geniş şəkildə danışmaq olar.

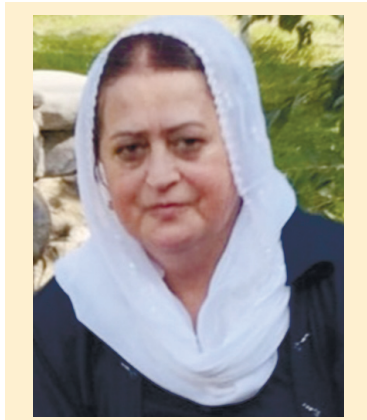
Amma mən toylarımız haqqında danışmaq istəyirəm. Toy adətlərimiz çox maraqlı idi. "Bəyin oğurlanması" filmi elə bil ki, həqiqətən də bizim toylarda çəkilib. Lakin bir çox toy adətlərimiz bu filmə də sığışmayıb.

Qovuşuq kəndində çox gözəl toy ənənəsi vardı. Birinci, onu deyim ki,

oranın adamları Qovuşuğu əhatə edən hündür, başları ərşə dayanan dağlar kimi vüqarlı, mərd, qayaları kimi sərt görünsələr də, təzə təndir çörəyi kimi isti və yumuşaq idilər. Övladlarını azad və sərbəst böyütdürdülər. Lakin nə qədər sərbəst böyüsələr də, hər kəs, oğlan və ya qız olmasından asılı olmayaraq, öz yerini bilirdi. Adətən, böyüklərlə məsləhətləşirdilər. Çox vaxt böyüklərin də razılığı ilə öz sevib-seçdikləri ilə ailə qurardılar. Bu azadlığı, sərbəstliyi ata-babalarımız özləri verməmişdilər gənclərə. Sevənləri heç kəs ayırmaq istəməzdi. Kəndimizdə hətta tərsə düşəndə, yəni tərəflərdən biri razı olmayanda qız qaçırmaq, qoşulub qaçmaq kimi adətlərimiz də vardı. Toy adətimiz üç mərhələ olurdu: elçilik, nişan, toy.

Elçilikdə tayfanın iki-üç ağsaqqalı, ağbircəyi iştirak edərdi. Ailənin razılığını alandan sonra nişan olardı. Nişan da çox sadə keçirilirdi. Kəndin hər iki tərəfdən ağsaqqalları və ağbircəkləri, hörmətli şəxsləri bir araya gəlib oğlanla qızı bir üzük, bir yaylıqla nişanlayardılar. Ailələrin vəziyyətindən asılı olaraq, bəzən tez, bir neçə aya, bəzən də gec, bir-iki ilə toy olardı. Əslində toylar payızda olardı, çox az hallarda yazda və yayda toy edirdilər. Nişanla toy arasında qızın yorğan-döşəyi və çatışmayan digər cehizləri hazırlanar, qaydaya salınardı. İndiki kimi bəhsəbəhs bahalı əşyalar almaq yox idi. İki dəst yorğan-döşək, bir xalça, bir də hər bir qadının evdə işlədəcəyi vacib əşyalar mütləq idi. Cehizin içində ailədəki kişilərin sayına görə qotazlı və bəzəkli yun corablar, pitiklə bəzədilmiş ərzaq torbaları, bəzəkli başlıq tikilmiş gərdək, müxtəlif tikmələr, əl işi örtüklər, pitiklə naxış salınmış döşəkçə üzləri və sairə olardı. Əlbəttə, zaman keçdikcə cehizin qiyməti və məzmunu da dəyişirdi. Əl işlərini mağazadan alınan əşyalar əvəz edirdi. Daha çox müasirliyə diqqət yetirirdilər. Məzmun dəyişsə də, forma son dövrlərə qədər saxlanılmışdı.

Kənddə toy hazırlığı çox-çox qabaq başlasa da, ciddi hazırlıq, əsasən, bir həftə çəkirdi. Toyun özü isə üç gün, üç gecə olardı. Elə ki toy başlayardı, qara zurna ilə nağaranın səsi kəndi bürüyürdü. Bütün qız- gəlin ən yaxşı paltarını geyinib bəzənərək toya gedirdilər. Bəzək deyəndə heç bir əlavə rəng, boya, yəni süsləmə olmazdı. Hər şey sadə və təbii idi. Səliqə ilə darlanmış saçlarını hövrə arxasına atan qızların tamaşası da

Gövhər Zülfüqarova, Qərbi Azərbaycan İcması, Keşkənd rayonu Qovuşuq kənd icma rəhbəri

bir başqa aləm idi. Toylar həm gənclərin bir- birini görüb bəyənəndiyi, həm də sevənlərin görüş yeri idi. Böyük-kiçik hamı mağara tələsərdi. Nişanlı qızlar bəzənib, özlərinə siqal verirdilər. Axı nişanlıları da orada olacaq, qaynata, qayın sifariş verib qızı oynadacaqlar.

Yetkin qızlar, xüsusilə, özlərinə diqqət edirdilər.

Dərələyəzin məşhur çalğıçıları rəhmətliklər: Azay, Surxay qardaşları və qaynatam Hüseynqulu idi. Hamı istiyirdi ki, toyu onlar çalsın. Onlar həm yaxşı musiqiçilər idi, həm də kəndlərdəki hər kəsi yaxşı tanıyırdılar.

Kənd adamlarının çoxunun öz rəqs havası vardı. Çalğıçılar da bunu bilirdilər. Ortaya girənin kim olduğunu görənlər kimi musiqini dəyişirdilər. Onlar təkə Dərələyəzdə yox, qonşu mahal və rayonlarda və Naxçıvanda da məşhur idilər.

Toyların əsas rəqsi "Yallı" idi.

On- on iki "Yallı" növü vardı, Ayaqların və bədənənlərin ritmik hərəkətlərini eyni anda yerinə yetirən dəstə-dəstə qızlar və oğlanlar toya yaraşlıq verirdilər. Bu zaman hamının diqqəti dəstəbaşında olurdu. Hə, bu zaman uşaqlar da mağardan kəndə "oğurluq" musiqi sədalarının altında "Yallı" oynayırdılar. Gələcəyin dəstəbaşları, yallıtutanları beləcə məşq edər- edər yetişirdilər.

Bəs toydan əvvəl o bir həftə hazırlıq zamanı hansı adətləri yerinə yetirirdilər?!

Toy sahibinin qonaqlarının sayından asılı olaraq, iki gün təndirdə lavaş bişirilirdi.

Kənd camaatı "Çörəküstü" deyilən bir mərasimi həyata keçirmək üçün təndirin başında çörək bişirənlərə baş çəkərdilər. Bu zaman onlara nəmər verməklə gənclərə ilk xeyir-dualarını da dilə gətirirdilər. Bu mərasim hər iki evdə də keçirilirdi. Sonra qız evində "Cehizüstü" olurdu. Bütün kənd cama-

atı, əsasən də qohum-əqraba cehizi tamamlamaq üçün yardım edib müxtəlif əşyalar gətirirdilər.

Toy gecəsi qız- gəlin yığılıb səhər bişirmək üçün oti maşına çəkər, dolma bükər, kişilər isə qoyunları, danaları kəsər, souzluq ot doğrayardılar.

Toy günortadan sonra oğlan evində başlayardı. Həmin gün kənd dərzisi tikməşini ilə adamların gur yerində özünə məskən salardı və nə qədər elə-sə də, gəlinin paltarını tikmək üçün qayçı parçanı kəsməzdi ki, kəsməzdi. Yenə nəmər verilməli idi ki, qayçı insafa gəlsin. Qayçıya "rüşvəti"- ilk nəməri bəyin qardaşlığı (dostu) verərdi. Hə, ardınca "Qazanağzı açdı" mərasimi gəlirdi və yenə də hamıdan əvvəl toy qardaşlığı əlini cibinə salandan, adamlardan nəmər toplanandan sonra qazanın ağır qapağı rahatca açılırdı, gələnlərə yemək verirdi.

İki gün iki gecə oğlan evində toy çalınardı. Üçüncü gün isə günorta toy karvanı qız evinə gələrdi. Həmin gün də orada toy çalınar, camaata yemək verildir.

Kəndin məşşatəsi qızın başını bəzəyərdi və yenə qardaşlıqdan "Başbəzəyi" adlı nəmər alardı. Onu da deyim ki, ilk dəfə qızın üzünə, qaşlarına sap, saçlarına da qayçı onda dəyərdi. Gəlinə tel və birçək kəsildir. Gəlinlə qız bax beləcə fərqlənərdilər, daha soruşmağa ehtiyac qalmazdı.

Kənddə "malayağı" deyilən vaxt, yəni axşam çağı gəlini götürüb toy karvanı geri dönərdi. Bu arada tay-tuşları bəyi oğurlayar və nəmər müqabilində qaytarardılar. (Son dövrlərdə bu adət artıq unudulmuşdu).

Qız evində də boş dayanmazdılar. Qızın qardaş qapının ağzında dayanıb gəlini elə-belə buraxmazdı. Qardaşlıq gələr və "Qapıkəsdı" adətində uyğun olaraq, qapıda dayanana nəmər verəndən və qardaş da haqqını alandan sonra qapı açılar, gəlin yola düşərdi. Yəni mütləq qardaşlıq yenə də əlini cibinə salmalı idi.

Gəlin üçün aparılan xonçada inanca görə sabun, ayaqqabı kimi acılıq, darlıq gətirən əşyalar olmazdı. Soyuğa, istiyə baxmayaraq, gəlin ayaqyalın aparılırdı, bəzən at belində, bəzən də piyada. Baxırdı gəlinin gedəcəyi evlə çıxdığı ev arasındakı məsafəyə.

Gəlin qırmızı paltar geyinirdi. Qızın qardaş da belini bağlayardı. Sonra ağsaqqallar, ata-ana qızlarına öyüd verib yola salardılar. Qırmızı örpəklə gəlinin başı və üzü örtülmüş olardı. Gəlinin üzünün örtülməsi ona görə idi ki, bəzədilmiş, ilk dəfə üzü, qaşları qaydaya salınmış gəlini ilk dəfə görənlər də bəy olmalı idi.

Amma mən deyərdim ki, bunun bir başqa mənası da vardı: gəlin ər evinə gözübağlı gedirdi ki, yolları görüb tanımasın və yolları tanımadığı üçün də geri dönməsin. Əslində, demək olar ki, o vaxtlar geri dönmək yox idi. Yəni mən heç belə bir şey görmədim.

Gəlinin bir tərəfində yanar lampanı tutan qız, digər tərəfində isə güzgü tutan başqa bir qız gedərdi. Oğlan evinə çatan kimi, gəlini gördəyin dalına keçirib qaynata, qaynananı çağırırdılar ki, bəs gəlin oturur, nəmərini istəyir. Onlar da gəlin müxtəlif nəmərlər (bir düyü, bir dana, bir keçi, yanı balalı qoyun və s.) boyun olaraq ona xoşgəldin edərdilər. Axır ki, gəlini razı salıb oturdardılar. Gəlin gördəyin dalında oturan kimi tez qucağına da bir oğlan uşağı verərdilər. Bununla da gəlinə ilk mesaj və səssiz xeyir-duanı vermiş olurdular. Bunun da mənası o idi ki, inşallah, gəlin dünyaya nəslin davamçısı olan oğlan gətirər.

Bütün bunlardan sonra da axşam "Bəy-bəy" gecəsi keçirilirdi. Bəyin dostları bir yerə yığılar, bəyi yuxarı başda əyləşdirib bütün əmrlərini yerinə yetirərdilər. Gecə ilə yerlərdən durğuzub adamları məclisə gətirər, gəlməyənləri isə cəzalandırırdılar. Cəza ya toğlu, toyuq və sairə vermək, ya da bəyin bir istəyini yerinə yetirmək (oynamaq, oxumaq, əyləncəli nəse etmək və s.) idi. O da qalardı bəyin insaf və ədalətinə. Bəyin "əlatlılarının" topladıqları yeyəcəkləri də o vaxta qədər hazırlayıb süfrəyə düzərdilər. Deyib-gülüb, əylənəndən sonra hamı süfrəyə əyləşər və bu gecəni başa vurardılar.

Gəlin də ər evinə gedəndən, yəni toydan sonra bir-iki ay ata evinə gətirməzdi. Ta ki "Gəlingördü" və ya "Görüm" adlanan mərasim yerinə yetirilənə qədər. Əslində, məqsəd bu zaman kəsiyində gəlinin ər evinə öyrənməyini, ailə üzvlərinə uyğunlaşmasını təmin etmək idi.

"Görüm"dən sonra gəlini ailə ilə birlikdə ata evinə qonaq çağırırdılar. Qaynata, qaynananın icazəsi ilə gəlin bir qədər orda qonaq qalar, sonra geri qayırdı. Qonaq olduğu müddətdə də qohum-əqraba, dost-tanış, qonum-qonşu onu evlərinə qonaq çağırar, xələt verir, ayaqaçdı edərdilər. Eyni qonaqlıqlar oğlan evində də olar, bəy və gəlini gözəl hədiyyələrlə yola salardılar.

Gəlin böyüklərdən yaşınar, yanlarında qolu-qıçı, başı açıq gəzməzdilər.

Gözəl adətlərimiz vardı, sadaladıca qurtarmaq bilmir. Elə bil ki, oralarda tamamlamadığımız, tamamlaya bilmədiyimiz, yarım qalan nələrə var.

O yerlərə dönmək, o yarım-yaylaq qalan işlərimizi qaydaya salmaq həvəsi indi daha da artır. Bu həvəsi qidalandıran da hörmətli prezidentimiz İ. Əliyev Qərbi Azərbaycanla bağlı etdiyi çıxışlar, verdiyi qərarlar, Zəngəzur yolunun açılmasıdır. İnşallah, tezliklə öz elimizdə- obamızda toylar edib, oğul-qız evləndirərik!!!

Qadın gücü və Qərbi Azərbaycan yaddaşı

Qərbi Azərbaycan yaddaşı təkə tarixi-coğrafi anlayış deyil. O, əsrlər boyu bu torpaqlarda yaşayan nəsillərin, ailələrin, tayfaların, el-obanın yaratdığı mənəvi sərvətdir. Bu yaddaşın ən həssas, ən dərin qatında isə qadınların taleyi, yaddaşı və mübarizəsi dayanır. Deportasiya, məcburi köçkünlük, əzablı yolçuluq və doğma yurd həsrəti bütün bu proseslərin ağırlığını çox zaman qadın çiyinləri daşıyıb. Onların nəfəsi, göz yaşı, iradəsi bu tarixin həm acısını, həm də saflığını qoruyub.

Bu gün Qərbi Azərbaycan məsələsi beynəlxalq müzakirələrin, siyasi-diplomatik debatların mövzusunda çevrilib. Lakin bu böyük məsələnin arxasında minlərlə qadının susdurulmuş hekayəsi, itirilmiş həyat ritmi və yarımçıq qalmış arzuları dayanır. O qadınların hekayələrini danışmaq həm tarixi borc, həm də milli vəzifədir.

Qərbi Azərbaycan qadını: yaddaşı yaşadan tarix daşıyıcıları

Qərbi Azərbaycan qadını hər şeydən əvvəl yaddaşı qoruyan fiqurdur. O, köç yollarında uşağına yurd adlarını pıçıldayan, qocanın əlindən tutub onu qoruyan, evin ən son söndürülmüş çırağını qəlbində daşımış şəxsdir. Bu qadınlar özləri ilə birgə: evlərinin açarını, ata-baba yurdlarından götürdükleri bir ovuc torpağı, qırx illik yorğan-döşək dəstəsinin tikiliş naxışını, ailə albomunun solmuş şəkillərini, ən vacibi isə yurdun hekayələrini gətirdilər.

Onlar hər əl işində, hər süfrə adətində, hər bayramda Qərbi Azərbaycanın bir hissəsini yaşatdılar. Bu mənəvi dirəniş, əslində, bir xalqın özünə qayıdışının ən təsirli mərhələsidir.

Ağrı ilə formalaşmış güc: deportasiya yollarında qadınlar

1948-1953-cü illər deportasiyaları və 1988-1991-ci illər kütləvi qovulmaları Qərbi Azərbaycan tarixinin ən acı səhifələrindəndir. Bu proseslərin mərkəzində qadınların gizli qəhrəmanlığı dayanır. Onlar: körpəsini çiyinlərinə alıb soyuq dağ yollarını keçdi, ailəsini qorumaq üçün özlərini sipər etdi, aclıq, soyuq və xəstəliklə təkbəşinə mübarizə apardı, həyat yoldaşını itirdikdə ailənin bütün yükünü öz üzərinə götürdü. Bu qadınlar müharibə görməsə də, müharibənin ən ağır nəticələrini yaşayan ilk insanlar oldular. Onların yaşadığı yalnız fərdi ağrı deyil, həm də milli yaddaşın travmasıdır.

Qadının sosial gücü: yurd itkisini milli kimliyə çevirmək

Qərbi Azərbaycandan didərgin düşmüş qadınlar bir çox hallarda yeni həyata adaptasiya prosesini sürətləndirən sosial dayağa çevrildilər. Onlar: yeni mühitdə ailələri bir arada saxladı, adət-ənənələri qoruyub gələcək nəsillərə ötürdü, Qərbi Azərbaycan folklorunun yaşamasında mühüm rol oynadı, yeni icma mühitinin sosial strukturunu formalaşdırdı.

Bu qadınların böyük hissəsi müəllim, tibb bacısı, kənd təsərrüfatı işçisi, mədəniyyət işçisi kimi fəaliyyət göstərərək həm ailələrini, həm də cəmiyyəti ayaqda saxladı. Onların fəaliyyəti Qərbi Azərbaycan yaddaşının yalnız ağrı üzərində deyil, yaradıcı güc üzərində də qurulduğunu sübut edir.

Səs verin: Qərbi Azərbaycan qadınlarının hekayələri danışılmalıdır

Dünya ictimaiyyəti, beynəlxalq təşkilatlar və insan haqları institutları qarşısında Qərbi Azərbaycan məsələsinin humanitar ölçülərdən biri də qadın hekayələrinin danışılmasıdır. Bu hekayələr təkə keçmiş anmaq üçün deyil, həm də: beynəlxalq hüquqda etnik tə-

mizləmə faktlarının tanınması, tarixi ədalətsizliyin görünən tərəfə çıxarılması, gələcəkdə qayıdış konsepsiyasının humanitar zəminlə qurulması üçün vacibdir. Qadınların səsi susdurulduqca, gerçək tarix də yarımçıq qalır. Bu hekayələr danışıldıqca isə Qərbi Azərbaycan yaddaşı həm güclənir, həm də bir xalqın haqlı mübarizəsinə mənəvi dəstək olur.

Qadın obrazı Qərbi Azərbaycan mədəniyyətində

Qərbi Azərbaycan mədəniyyəti qadın obrazını hər zaman yüksək dəyərləndirib. Əfsanələrdə, dastanlarda, bayatılarda, el şeirlərində Qərbi Azərbaycan qadını həm incə, həm qürurlu, həm də müdrik təsvir olunub.

Bu gün həmin qadın obrazı müasir Qərbi Azərbaycan İcmasının fəaliyyətində, mədəniyyət tədbirlərində, xatirə görüşlərində yenidən canlanır. Xalq sənətkarlığı - xalçaçılıq, tikmə, keramika, misgərlik qadınların əllərində yenidən dirçəlir və unudulmuş motivlər geri qayıdır.

Beləliklə, qadınlar həm mədəniyyətin qoruyucusu, həm də tarixin təbliğatçısı funksiyasını daşıyırlar.

Ən böyük güc: övladlara ötürülən Qərbi Azərbaycan ruhu

Qərbi Azərbaycan qadınının qələbəsi təkə sağ qalmaqdadır deyil. O, evlادلarına: hardan gəldiklərini, hansı torpağın övladı olduqlarını, nəyin uğrunda mübarizə aparmalı olduqlarını, tarixin unudulmamalı olduğunu öyrətdi.

Bu, bir millətin sağ qalma mexanizmi, milli şüurun canlı qalmasının ən təsirli yoludur. Qadınların övladlarına ötürdüyü həmin ruh bu gün dövlət quruculuğunda, milli siyasətdə və ictimai düşüncədə özünü göstərir.

Bu gün: Qadın gücü Qərbi Azərbaycan ideyasının avanqardındadır

Müasir dövrdə Qərbi Azərbaycan mübarizəsində qadınların rolu daha da artıb. Onlar: ictimai təşkilatlarda, diaspora fəaliyyətində, akademik və analitik araşdırmalarda, bədii yaradıcılıqda, diplomat və ekspertlər kimi bu ideyanın yenidən formalaşmasına töhfə verirlər.

Bu qadınlar həm tarixə bağlıdır, həm də müasir dünyanın dili ilə danışırırlar. Onların fəaliyyəti Qərbi Azərbaycan ideyasının yalnız nostalji deyil, strateji konsepsiya olmasına xidmət edir.

Müəllifin şəxsi yaddaşı: Bir ailənin Vətən həsrəti

Qərbi Azərbaycan yaddaşı haqqında yazarkən ən ağır həqiqət odur ki, bu tarix təkə arxivlərdə yaşamır minlərlə ailənin həyatında öz izini qoyub. Mən o torpaqda doğulmuşam.

s.e.f.d. Gülgün Mübariz Quliyeva
BDU-nun müəllimi

Özüm qaçqınlıq yaşamamışam, amma uşaq illərim qohum-əqrabamın üzleşdiyi qaçqınlıq ağrısının canlı şahidi olub.

Həmin gün bu gün də gözümlə qabağındadır... Nənəngil bizim evə gəldiyi zaman anam onları qapıda göz yaşları ilə qarşıladı. Uşaq ağımlı anlama bilmirdim: "İnsan anasının gəlişinə niyə ağlayar?" Sonradan başa düşdüm ki, o göz yaşları sevincdən deyil, yurd itkisi, narahatlıq, yarımçıq qalmış talelər və qarşılıqlı həsrətlə yığılmış göz yaşları idi. Anamın valideynlərinin hər ikisi sağ idi və talehlərinə yazılmış qaçqınlığın ağrı acısını birlikdə Göygöl şəhərində yaşadılar və dünyadan vətən həsrətilə köçdülər. Onların yorğun baxışları, sükutu və susqun yaddaşı mənim üçün Qərbi Azərbaycanın acısını izah edən ilk "dəftər" oldu.

Deyirlər ki, kişilər ağlamaz. Amma mən ata babamın bizim dildə "dədə" dediyimiz Sayad kişinin Vətən ağrısı ilə necə göz yaşları tökdüyünü gördüm. Ata nənəm qaçqınlıqdan əvvəl dünyasını dəyişmişdi və babam ömrü boyu onun məzarını ziyarət edə bilmədi. Ayrılıq babam üçün ikiqat idi: həm yurd həsrəti, həm də ömür-gün yoldaşının uyuduğu torpağa qovuşa bilməməyin ağrısı... O, dünyadan Vətən həsrətilə və məzar həsrətilə köçdü.

Atam isə mənim ən yarıx xatirəmdir. Onun ömrü boyu sönməyən bir arzusu vardı. Qərbi Azərbaycana öz kəndlərinə getmək. Amma bu arzu gerçəkləşmədi. Atam həm o torpaqların həsrəti, həm də ana həsrəti ilə dünyadan köçdü. Bu gün məzarı Mehdiabad qəbiristanlığındadır. Biz yaxşı bildirik ki, ermənilər onun anasının məzarını dağıtmışdılar. Ona görə atamın məzar daşına nənəmin şəklini həkk etdirdik, bu həm də onun öz arzusu idi. Heç olmasa ruhən onları birləşdirmək üçün. Bu, həm ailə borcu, həm də itirilmiş ədalətin kiçik bir bərpası idi.

Bu xatirələr mənə sadə bir həqiqəti öyrətdi: Qərbi Azərbaycan yaddaşı yalnız tarixi bir hadisə deyil, nəsillərdən-nəsillərə ötürülən dərin bir ürək ağrısıdır.

Bizim ailədə bu ağrıyı: anam göz yaşında, babam sükutunda, atam qayıdış arzusunda, mən isə xatirələrimdə daşıdım.

Hər nəsəl Vətən həsrətini özünəməxsus şəkildə yaşadı, amma hamısı eyni ümidlə bir gün doğma yurda qayıtmaq arzusu ilə yaşadı və bu arzu onların ruhunda əbədi iz qoydu.

Bəlkə də Qərbi Azərbaycan yaddaşının ən böyük gücü də elə budur qayıtmaq ümidi heç vaxt ölmür.

Bu xatirələr həm Qərbi Azərbaycan yaddaşının bir hissəsi, həm də bu yaddaşda qadınların rolunun, ağrıların daşıyıcısı və dözümlü simvolu olduqlarının canlı sübutudur.

Dünya susmamalıdır.

Qərbi Azərbaycan qadınlarının və ümumən bu torpaqlardan didərgin düşmüş insanların yaşadığı faciələr təkə bir xalqın taleyi deyil, beynəlxalq hüququn, humanitar

prinsiplərin və insan hüquqlarının kobud şəkildə pozulmasıdır. Bu həqiqətlər qarşısında dünyanın susması ədalətsizliyin davam etməsinə, tarixin təhrif olunmasına və gələcəkdə oxşar faciələrin təkrarlanmasına şərait yaradır. Ona görə də Qərbi Azərbaycan həqiqəti təkə milli məsələ kimi deyil, qlobal insanlıq məsələsi kimi qəbul edilməlidir.

Dünya susmamalıdır, çünki: Burada baş verənlər klassik etnik təmizləmə nümunəsidir;

Minlərlə qadının, uşağın, qocanın çəkdiyi ağrı beynəlxalq hüququn məsuliyyət tələb edən faktlarıdır;

Mədəni irsin məhv edilməsi bəşəriyyətə qarşı cinayətlər kateqoriyasına daxildir;

Sükut - aggressorun cəsarətini artırır, ədalətin gecikməsinə səbəb olur;

Hər bir xalqın öz doğma torpağına qayıtmaq hüququ var və bu hüquq dünya ictimaiyyətinin müdafiəsinə ehtiyac duyur.

Qərbi Azərbaycan qadınlarının səsi yalnız Azərbaycana deyil, bütün dünyaya ünvanlanmış bir çağırıdır: ədalət bərpa olunmalı, insan hüquqları tanınmalı, tarix təhrif edilməməlidir. Dünya bu həqiqətləri görməzlikdən gəldikcə, həm keçmişin ağrısı sağalmır, həm də gələcək üçün təhlükəli presedent yaranır. Sükut qaranlığı artırır, söz isə həqiqəti aydınlaşdırır. Ona görə də dünya susmamalı, Qərbi Azərbaycan həqiqətini eşitməli və bu insanlıq dramına biganə qalmamalıdır.

Qərbi Azərbaycan yaddaşı təkə itirilmiş torpaqların xəritəsi deyil. O, xalqın çəkdiyi zəhmətin, dözdüyü əzabın, qoruduğu dəyərlərin güzgüsüdür. Bu yaddaşın ən güclü daşıyıcıları isə qadınlardır.

Onların yaşadığı ağrılar, göstərdiyi cəsarət, ailələrinə və xalqına olan sədaqəti bu gün Qərbi Azərbaycan məsələsinin mənəvi dayığıdır. Bu yaddaş nə qədər qorunarsa, Qayıdış ideyası da bir o qədər möhkəm və ədalətli olacaq.

Qərbi Azərbaycan qadını bizim milli gücümüz, mənəvi dayığımız və yaddaşımızın təməl sütunudur. Onların hekayəsi danışıldıqca Qərbi Azərbaycan həqiqəti də güclənəcək.

Qərbi Azərbaycan yaddaşı təkə bir regionun taleyi deyil bu, yüz minlərlə insanın yaşadığı itkilərin, ayrılıqların, dağıdılmış ocaqların və yenidən qurulan həyatların ümumi salnaməsidir. Bu yaddaşın ən böyük daşıyıcıları isə Qərbi Azərbaycan qadınlarıdır. Onlar həm ailəni bir yerdə saxlayan, həm də müharibə, deportasiya və məcburi köçkünlük kimi sarsıntılar qarşısında sınımayan əsl güc rəmzləridir.

Qadınların çiyində daşınan bu böyük yük həm fiziki, həm də mənəvi bir mübarizə idi. O qadınlar öz həsrətlərini gözlərinə hopurdular, amma övladlarını, ailələrini, qohumlarını yaşatmaq üçün bir an belə geri çəkilmədilər. Onların yaddaşında saxladığı xatirələr dağıdılmış evlərin qoxusu, viran qalmış məhəllələrin səsi, amma eyni zamanda sabaha olan inamdır. Bu inam nəsildən-nəsilə ötürülərək bu gün də yaşayır.

Qərbi Azərbaycan türklərinin şəxsi hekayələri babaların vətənə dönə bilmədən dünyadan köçməsi, anaların məzarlarının dağıdılması, ailələrin didərgin düşməsi, övladların həsrətində böyüməsi bütün bunlar tək bir ailənin yox, bir xalqın ortaq ağrısıdır. Hər bir insan taleyi ümumi yaddaşın bir parçasına çevrilir və bu yaddaş nə qədər ağır olsa da, bir o qədər dəyərlidir.

Bu gün Qərbi Azərbaycan yaddaşının qorunması həm tarixi ədalətin bərpası üçün, həm də gələcək nəsillərə həqiqəti ötürmək baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Qadınların şəxsi təvəssüm edən dözümlülük, fədakarlıq və sarsılmaz iradə isə bu yaddaşın ən təsirli, ən canlı faktorudur. Onların gücü sayəsində bu tarix unudulmur, bu həqiqət yaşayır və yaşadılır.

Qərbi Azərbaycan yaddaşının qorunması yalnız keçmişə xatırlamaq deyil, həm də gələcəyə daha ədalətli və daha təhlükəsiz olması üçün mübarizədir. Bu mübarizənin mərkəzində duran qadınlar isə həm xalqın hafizəsi, həm də onun gələcəyə baxan ümid işığıdır.

Ritm varsa həyat var: Natiq Şirinovun nağara fəlsəfəsi

Ritm və Həyatın Vəhdəti

İnsan həyatı ritmdən ibarətdir: ürək döyüntüsünün ritmi, nəfəsin ritmi, fəsillərin dövrüyyəsi. Ritm - hərəkət, enerji və var olmaq deməkdir. Azərbaycan musiqisində nağara alətinə bu dərin fəlsəfi mənanı verən sənətkar əsasən Natiq Şirinov kimi tanınır.

Azərbaycan Respublikasının Xalq Artisti Natiq Şirinov nağaranı sadəcə xalq çalğı aləti kimi müşayiət funksiyasından çıxarıb, onu əsl solo alətə və mürəkkəb musiqi düşüncəsinin ifadəçisinə çevirdi. O, təkcə barmaqlarının virtuozluğu ilə deyil, həm də ifa etdiyi ritmlərə yüklədiyi fəlsəfi dərinlik və ekspressiv yüklənmə ilə dinləyicinin emosional qavrayışına təsir edir.

Natiq Şirinov: Nağaraya fəlsəfi məna verən Göyçə kökləri

Azərbaycan Respublikasının Xalq Artisti Natiq Şirinovun (Bakı, 1975) nağara alətinə olan dərin bağlılığı və sevgisi ilk baxışda birbaşa olaraq Qərbi Azərbaycanın qədim mədəniyyət mərkəzlərindən biri olan Göyçə mahalının zəngin aşıq irsinə dayanır. Onun sənətkar kimi formalaşmasının kökləri məhz bu irslə qidalanıb. Natiq Şirinov məşhur sənətkarlar - Aşıq Şəmşir, Aşıq Şirin və xüsusilə də Göyçə aşıq sənətinin görkəmli nümayəndələrindən olan babası Aşıq İdris Şirin oğlu Məhərrəmovun nəslindəndir.

Natiq Şirinovun damarlarında axan sənət qanı təsadüfi deyil. O, Göyçənin qədim saz pınarlarından su içmiş bir nəslin davamçısıdır. Babası, Aşıq İdris Məhərrəmov, zamanın dastan yaddaşı, sözün qüdrəti idi. Onu görənler danışırlar ki, aşıq İdris elə mələhətli, elə zil səsə malik imiş ki, otağın pəncərə şüşələri cingildəşər, otuzluq lampaların işığı titrəyib sönərmiş. Sazının simlərindən qopan hər bir avaz sevdası Göyçə qəder uca, qəzəbi Koroğlu nərəsi qəder məğrur bir el aşığının nəfəsi idi. O, həm qoşma yazan, həm dastan danışan, həm də sevgini, cəsareti və Vətən yanğını sazının dilinə köçürən böyük bir el sənətkarı idi. Təəssüf ki, qara küləklər 1941-ci ildə Göyçədən əsdi. Söz silahlı qoşa döyüşün deyər, aşıq İdris də sazını sinəsinə basıb Vətən çağırışına getdi. Novorossiysk torpağında əbədi uyuyan İdris Məhərrəmov müharibədən qayıtmadı, ancaq divardan asılan sazı hələ də sahibinin səsini gözləyir - bu sazın ziyəsinin yaddaşı isə Natiq Şirinovun ruhunda yaşayır. Natiqin atası Bahadır Şirinovun musiqi alətlərindəki məharəti və sənətə olan sevgisi babadan gələn bu zəngin irsin təbii davamı idi.

Natiq Şirinov uşaqlıqdan musiqi ilə dolu bir mühitdə böyüyüb. Evdəki saz sədaləri, xalq havaları və aşıq sənətindən gələn ritmlər onun genetik yaddaşından süzülərək gələcək sənətkarın içində musiqiyə qarşı güclü bir ehtiras oyadıb.

Bu erkən təcrübələrdə aşıq musiqisindəki ritmin gücü və dinamikası gənc Natiqi xüsusilə cəlb edirdi. O, bu güclü ritmləri nağarada təkrarlamağa və özünəməxsus zərbələrlə zənginləşdirməyə çalışırdı. Məhz bu təcrübələr ona nağaranın sadəcə bir zərb aləti olmadığını, eyni zamanda dərin hisslər və fəlsəfi düşüncələr ifadə edən güclü bir vasitə olduğunu göstərdi.

Babası Aşıq İdrisin sənəti Natiq Şirinov üçün bünövrə rolunu oynadı. O, bu aşıq irsini öz nağara ifasında yaşatmağa qərar verdi. Göyçə aşıqlarının zəngin ritmik mirasını qoruyaraq, nağara sənətini tamamilə yeni bir səviyyəyə qaldıran virtuoz texnikalar və yaradıcı yanaşmalar inkişaf etdirdi.

Beləliklə, Natiq Şirinovun nağara ritmləri Qərbi Azərbaycanın qədim yurdunun tarixi yaddaşını və mədəniyyətini yaşatmaq missiyasını daşıyır. Onun ifasındakı dinamik ritmlər bir növ Göyçə aşıqlarının ruhundan süzülərək gəlir və Böyük Qayıdış fəlsəfəsinin sənətlə ifadə olunmuş mənəvi təzahürünə çevrilir.

Peşəkar Fəaliyyət və "Natiq Ritm Qrupu"

O, musiqi təhsilini 9 yaşında Tofiq İsmayılov adına musiqi məktəbində, Azər Əliyevin yanında almışdır. Natiq Şirinovun peşəkar səhnəyə qədəm qoyması 24 yaşında Xalq Artisti Alim Qasımovdan dəvət alması ilə gerçəkləşmişdir. 2001-ci ildə o, nağaranı beynəlxalq səviyyədə populyarlaşdırmaq məqsədilə beş nəfərdən ibarət "Natiq Ritm Qrupu"-nu yaratdı. Qrupa zurna, balaban və tütək daxil etməsi milli zərb alətinə yeni bir ansambl formatına gətirmişdir. 2002-ci ildə Moskvada tabla məktəbində dərs alması onun Azərbaycan ritmlərini

dünya ritmləri ilə sintez edərək yeni musiqi dilləri yaratmaq istəyinin mühüm göstəricisidir.

Azərbaycan ritmlərinin inqilabçısı: Musiqişünaslıq təhlili

Natiq Şirinovun ən əsas musiqişünaslıq xidməti nağaranı mürəkkəb poliritmik strukturların ifadəçisinə çevirməsidir. Nağaranın Solo Alətə Yüksəlişi və Poliritmik Təhlil: Şirinovun virtuoz nailiyyəti eyni vaxtda müxtəlif ritmik ölçüləri üst-üstə qoymaqda (poliritmiya) ifadə olunur:

- Ritmik Sintez: Nağaranın üzəri (milli kök) və kənarları (müasir/caz xətti) eyni vaxtda istifadə edilir.

- Riyazi Təhlil: Nağaraçının (6 səkkizlik not) və (8 səkkizlik not) dövrlərini eyni vaxtda idarə etməsi üçün ən kiçik orta vuruş dövrü 24 səkkizlik notdur. Bu, musiqişünaslıq terminologiyasında poliritmi kimi xarakterizə olunur, nağaranın ifa səviyyəsini dünya virtuozlarının standartına yüksəldir.

Şirinovun texnikası nağaranı regional çərçivədən çıxarır:

-Tabla (Hindistan) ilə Təmas: Tabla məktəbində dərs alması nağara ifasına inco barmaq texnikası və riyazi dəqiqlik gətirir.

- Tombak/Daf (İran) Kontekstində: Nağara həm tombağın tembral dərinliyini, həm də Azərbaycan ritmlərinin dinamikasını birləşdirərək fərqli bir sintez yaradır.

Natiq Şirinovun beynəlxalq səviyyədəki iştirakı nağaranın kosmopolit bir musiqi aləti kimi tanınmasına əsaslı töhfə vermişdir:

Rüxsarə Məmmədova,
AMEA Məhəmməd Füzuli adına
Əlyazmalar İnstitutunun əməkdaşı

- Ölkədaxili Tədbirlər: I Avropa Oyunları (2015) və Formula 1 (2016) açılış mərasimlərindəki çıxışları nağaranın mədəni simvol kimi institusional statusunu gücləndirmişdir

- Qlobal Zəfər: 2011-ci ildə Koreyada (Geumsan Festivalı) 54 ölkə arasında "World Grand Prize" mükafatını qazanaraq, nağaranın dünya zərb alətləri arasında ilk beynəlxalq qələbəsini gerçəkləşdirmişdir (Geumsan Festivalı, 2011).

- Əməkdaşlıq: Al Di Meola, Billy Cobham, Rihanna və Sami Yusuf kimi sənətkarlarla birgə çıxışlar nağaranın müxtəlif janrlarla (caz, fank, flamenko) uğurla sintez olunma biləcəyini nümayiş etdirmişdir

Şirinov sənətinin fəlsəfi dərinliyi onun ritmlərinin milli-mənəvi dəyərlərin və tarixi yaddaşın ifadəçisi olmasıdır. O, nağara zərbələri ilə toyun coşqusunu, Novruz şənliyini və "Cəngi"-nin qəhrəmanlıq ruhunu təcəssüm etdirir.

Natiq Şirinov eyni zamanda təhsil və müəllimlikdə fəlsəfi missiyasını görür. Onun nağara məktəbi yalnız texnikanı deyil, həm də alətə hörmətin və Azərbaycan ritminin mənəvi dəyərinin öyrədilməsini hədəfləyir.

Ritm fəlsəfəsinin yaradıcısı

Natiq Şirinovun sənət yolu ilə tanışlıq bizə göstərir ki, o, nağara alətini bütövlükdə yenidən müəyyənləşdirən bir sənət fəlsəfəsinin yaradıcısıdır. O, 2018-ci ildə "Xalq Artisti" fəxri adına layiq görülmüşdür Natiq Şirinovun Fundamental Təsdiqləri:

- Nağara Solo Alətdir: Müşayiətçi funksiyasından kənar çıxaraq, mürəkkəb ritmik strukturları özündə birləşdirən müstəqil solo alət səviyyəsinə qaldırıldı.

- Ritm Universal Dildir: Azərbaycan ritmləri qlobal səhnədə beynəlxalq caz və fank cərəyanları ilə eyni dərəcədə təsirli edildi.

- Ritm Milli Yaddaşdır: Qədim toy, Cəngi və Yallı ritmlərini gənc nəsillərə çatdıran bir körpü funksiyasını yerinə yetirdi.

Yekun olaraq, Natiq Şirinovun sənəti bir bəyanatdır: Ritm varsa, həyat var, enerji var, davamlılıq var. Onun nağara fəlsəfəsi dünya zərb alətləri tarixində özünəməxsus yer tutur.

Təsisçi və Baş redaktor
Mahirə Hüseynova

Redaktor
Leyla Calalova

Məsul katib
Möhübbət Məmmədov

Korrektor
Aynurə Babayeva

Redaksiya heyəti:
İbrahim Bayramov
Könül Həsənova
Səməd Vəkilov
Fərrux Rüstəmov
Cəlal Allahverdiyev

Azərbaycan Respublikası
Mediannın İnkişaf Agentliyi
Media Reyestri Şəhadətnaməsi
Qeydiyyat:
№: CA61EF8114733BA
Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Ü.Hacıbəyov küçəsi 68

Qəzet redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnməsi və "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.
Tiraj: 200 Sifariş: 2274